

להתזדנע ולהגלות מהמדי התורה בכל דף בשי"ם

שבת דף קלד

בענין מילה במקום פקוח נפש

בשבת דף קל"ד. תניא, אמר רבי נתן, פעם אחת הלכתי לכרכי הים, ובאת אשה לפני שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני, ראיתיו שהוא אדום, אמרתי לה המתניני לו עד שיבלע בו דמו, המתינה לו עד שנבלע בו דמו, ומלה אותו וחיה, והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי.

- א -

הטעם שאין מלין במקום חשש סכנה

נפש דוחה שבת דוקא מפני שמירת שבתות הרבה ולא כדי לקיים מצות אחרות, כי לא ניתן שבת לדחות כדי שיניח תפילין הרבה, ומזה נלמד לכל מצוות שבתורה שמה שהן נידחות במקום פקוח נפש הוא משום שמוטב שידחה המצוה פעם אחת כדי שישמור אותה מצוה עצמה כמה פעמים.

ומעתה, מה שפקוח נפש דוחה מילה ואין מלין אותו במקום חשש סכנה ומדחין מילתו על זמן מה, הוא כדי שיהיה נימול בשום פעם כל ימי חייו, אבל אין הכי נמי שאם אין שום תקוה על תינוק זה שעתיד להיות נימול במשך הזמן, אין מצות מילה נדחה אצלו אפי' לשעה אחת, ומלין אותו אפילו במצב של פקוח נפש. א

ולכן כתב הרמב"ם דהטעם דאין מלין במקום סכנה הוא משום שאפשר למול לאחר זמן, כי לפי דרשת רבי שמעון בן מנסיא דהטעם דפקוח נפש דוחה הוא כדי שיוכל לקיים מצוה זו פעם אחרת, נמצא דהטעם שאין מלין במקום סכנה הוא מפני שאפשר למולו אחר זמן. ואע"ג דדין פקוח נפש נדרש גם מקרא דוחי בהם, עם כל זה יש ללמוד כן מקרא דרבי שמעון בן מנסיא. ב

אין מלין תינוק במקום פקוח נפש מפני שאפשר למול אחר זמן / היתר דפקוח נפש כדי שיקיים מצוה זו פעם אחרת

- רמב"ם, שו"ת חתם סופר -

א. כתב הרמב"ם בפ"א מהלכות מילה הלכה ט"ז י"ז י"ח, חולה אין מלין אותו עד שיבריא וכו'. אין מלין אלא ולד שאין בו שום חולי, שסכנת נפשות דוחה את הכל, ואפשר למול לאחר זמן, ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם, ע"כ.

ונתקשו הפוסקים בדברי הרמב"ם במה שנתן טעם דלכן אין מלין ולד שיש בו חולי משום שאפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם, שהרי לכאורה אין צריכין שום טעם נוסף מדוע אין מלין במקום חולי ופקוח נפש, כי כל מצוה שבתורה נדחית מפני ספק פקוח נפש, ולמה הוצרך לומר טעם בזה מפני שיכול למול לאחר זמן.

וכתב בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' רמ"ה (ד"ה והנה), דהנה ביומא דף פ"ה. א', מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת וכו', רבי שמעון בן מנסיא אומר, ושמרו בני ישראל את השבת, אמרה תורה הלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה. ומבאר דלפי דרשא זו נמצא דמה שמחללין עליו שבת אחת הוא דוקא כדי שישמור שבתות הרבה, והיינו שפקוח

השלמות והוספות

ימול עכשיו וימית יקיים מצוה זו רק לזמן קצר בלבד.

מתו אחיו מחמת מילה על כרחך שלבסוף יתקיים אצלו מצות מילה

- שו"ת חתם סופר -

ב. בשו"ת חתם סופר שם כתב כן לפרש דברי הרמב"ם שם שכתב דאשה שמלה בנה ראשון ומת מחמת מילה והשני ומת מחמת מילה, לא ימול את השלישי בזמנו, אלא ממתנין לו עד שיגדיל ויתחזק כחו, ע"כ. ומשמע מדבריו שלבסוף ודאי ימולו אותו, ובשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חיו"ד סי' קס"ה מתקשה דמדברי הגמ' משמע דערל שמתו אחיו מחמת מילה אין מלין אותו כלל, אלא ישאר בערלתו לעולם. וכתב בחת"ס דלפי האמור דברי הרמב"ם מוכרחין,

א. ועדיין צ"ע, דבשלמא בחילול שבת אומרים דמוטב שיחלל שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, כי חילול שבת של היום יגרום שמירת שבתות הרבה, אבל במילה שהנידון אם ימולו אותו עכשיו כשהוא חולה או ימתינו לאחר זמן, אין לומר דלכן אין מלין אותו היום כדי שיוכלו למולו אחר זמן, שהרי בין כך יהא נימול פעם אחת, ומצד קיום המצוה מה לי אם מלין אותו היום או לאחר זמן, וא"כ האיך נאמר שהסיבה שאין מלין אותו עכשיו הוא כדי שיקיים מצות מילה לאחר זמן.

ואולי כוונתו, על פי מה שכתב בשו"ת מהר"ח או"ז סי' קפ"ג דקיום מצות מילה היא בכל רגע ורגע שהוא מהול, דלפי זה מוטב לדחות עכשיו את המילה כדי שיחיה זמן יותר בהיותו נימול, ויקיים יותר מצות מילה שמתקיימת בכל רגע ורגע, כי אם

- ב -

מילה במקום סכנה אם הוא בגדר שאר דיני פקוח נפש

על הבן עצמו שמחוייב להיות נימול, אלא דהטילה התורה חיובו של קטן על האב או על הב"ד לעשות חיובו ומצותו של קטן, ובזה מקיים הקטן עצמו מצות מילה. ה

וכתב דלפי זה מתבאר מדוע כתב רש"י דמה שאין מלין את הבן במקום סכנה הוא משום דפקוח נפש דוחה כל התורה, ולא כתב שהוא מן הסברא שאין לאב לסכן חייב הבן מחמת מצוה המוטלת עליו, דזה אינו, כי מצות מילה אינו חיוב המוטל על האב, כי זה חובת הבן, ומשורש המצוה היא שהבן מחוייב למול את עצמו, אלא שחיוב זה הטילה תורה על אביו, ונמצא דאילולי שנתחדש בתורה דפקוח נפש דוחה את המצות היה מוטל חובת מילה על הבן אפילו במקום חשש סכנת נפשות, וממילא שהאב היה מחוייב למולו אפילו במקום סכנה, כי זה חיובו של בן, אלא דכיון שנתחדש בתורה דין פקוח נפש שדוחה את המצוה, לכן הקטן עצמו פטור למול את עצמו, ומזה מסתעף שגם האב אינו צריך למולו, ולכן כתב רש"י הטעם משום שנפטר מדין פיקוח נפש, כי מן הסברא בלבד לולי דין פקוח נפש היה הקטן מחוייב להיות נימול, והיה האב צריך למולו מצד חיובו של בן.

אמנם בשו"ת אבני נזר חיו"ד סי' שכ"ג (אות ט') נתקשה ג"כ בדברי רש"י דלמה הוצרך לפרש משום דין פקוח נפש, תיפק"ל דאם ימול אותו יעבור בידים בספק לאו דלא תרצח. וכתב דרש"י הוצרך לפרש כן, משום דבמקום שיש לתלות על פי רוב שלא ימות, אם רק מטעם לא תרצח היה צריך למוהלו, דלענין לא תרצח הולכין אחר הרוב, אמנם מאחר דנלמד מקרא דוחי בהם דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, נלמד שאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב. ה

מדוע בכל מילה אין חוששין למיעוטא שיש חשש סכנה במצות מילה

- שו"ת חתם סופר -

ג. בשו"ת חתם סופר יו"ד סי' רמ"ה (סד"ה ע"ד) מקשה הרב השואל על מה שאין מלין במקום פקוח נפש, שהרי לכאורה יש להעיר בעיקר מצות מילה שאמרה תורה למול, שהרי כיון שיש מיעוט שמתים מחמת המילה, האיך צותה תורה על המילה, והרי יש לחוש למיעוט שמתים מחמת מילה, ואין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב. ומעתה, מאחר שאע"ג שיש מיעוט מתים צותה תורה על המילה, מוכח מזה שאצל מצות מילה לא נאמר דפקוח נפש דוחה מצוה, שהרי בכל מילה יש בה חשש פקוח

מניעת מילה במקום חשש סכנה אם הוא מדין פקוח נפש או מפני שאינו רשאי לסכן חיי הבן / שורש חיוב מצות מילה מוטלת על הבן עצמו והאב מקיים המצוה בשביל בנו / במקום שעל פי כללי רוב יש לתלות שאין בו חשש סכנה

- פרשת דרכים, רש"י, חמדת ישראל, אבני נזר -

ב. בספר פרשת דרכים דרך האתרים דרוש שני (ד"ה עוד אני צווח) כתב שמה שאין האב מל את בנו במקום חולי וחשש פקוח נפש, אינו דוקא מפני שחדשה תורה דין פיקוח נפש שדוחה כל התורה, וכמו שנלמד מקרא דוחי בהם, אלא מה שאין האב מל את בנו במקום פקוח נפש הוא מצד הסברא, שאין האב רשאי לסכן חיי הולד משום המצוה המוטלת עליו, והוא מחמת ספק איסור רציחה.

ובזה הוא מיישב קושיית רבנו אליהו מזרחי (שמות ד') שמקשה במה שאמרו בגמ' נדרים דף ל"א: שמשוה רבנו ע"ה לא מל את בנו בהיותו בדרך מפני הסכנה, והרי כיון שעדיין לא נתנה תורה לישראל לא נתחדש עדיין דין זה דפקוח נפש דוחה כל התורה, והאיך היה נמנע ממצות מילה מחמת הסכנה. וכתב בפרשת דרכים שמה שאין האב מל את בנו במקום סכנה אינו מפני מה שנתחדש בתורה דפקוח נפש דוחה כל המצות, אלא זהו מצד חשש איסור רציחה שאין לו לסכן את חיי הבן מחמת מצוה המוטלת עליו, וזה היה נוהג גם לפני שנתנה תורה. ג

אכן ברש"י בחולין דף מ"ז: (ד"ה המתינו) מתבאר שמה שאין מלין הבן במקום חשש סכנה הוא משום דבכל התורה אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, כי רש"י שם כתב בזה"ל, המתניני לו, דאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים, ע"כ. ובספר חמדת ישראל בקונטרס נר מצוה מ"ע רט"ו (דף י"ב: מדפה"ס) כתב דמדברי רש"י שם מוכח כדברי הרא"ם הנ"ל שמה שאין האב מל את בנו הקטן במקום סכנה הוא מחמת הדין שנתחדש בתורה דפקוח נפש דוחה כל המצות.

אכן באמת צריך ביאור למה הוצרך רש"י לומר דאין מלין משום דאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש, הרי לכאורה מסתבר כדברי הפרשת דרכים שגם מן הסברא אין לסכן חיי הולד משום מצות האב.

אכן בספר חמדת ישראל שם מיישב הדבר על פי מה שהוא מבאר גדר מצות מילה המוטלת על האב, דיסוד מצות מילה היא מצוה המוטלת

השלמות והוספות

חיוב מילה מוטלת על הקטן בעצמו / חיוב מילה אצל גדול שאביו לא מל אותו בקטנותו

-זרע אברהם -

ד. בספר זרע אברהם סי' ס"ח (בהגהות פרי יצחק) מבאר ג"כ דחיוב מילה מוטל על הקטן עצמו, שהקטן עצמו מחוייב להיות נימול, והאב שמחוייב למולו היינו שעושה המצוה בשליחותו דקטן, והוא מוכיח כן מדברי הגמ' במנחות דף מ"ג דא"י שדוד המלך שמח כשנזכר במילה שבבשרו, ואי נימא דמצות מילה הוא מצות האב, שמחה זו מה היא עושה, הרי היה צריך להיות שמחתו של אביו.

ובזה הוא מבאר מה שכתב הרוקח הל' לולב סי' ר"כ דעיקר מצות מילה היא ביום השמיני, ואחר יום השמיני החיוב הוא בגדר תשלומין ליום השמיני, ולכאורה

דאין לומר שאין מלין אותו לעולם, שהרי עיקר הדין שפקוח נפש דוחה מילה הוא כדי שימולו אותו אחר זמן.

ה. אכן בשו"ת חבצלת השרון ח"א סי' ע"ג (ד"ה והנה) מתקשה בכל קיום מצוה המוטלת על האדם, דלמה צריך קרא דוחי בהם ללמוד דקיום מצוה נדחה מפני פיקוח נפש, הרי מהיכי תיתי לומר שיש לקיים מצוה במקום סכנה, הרי אדם מוזהר שלא לסכן את נפשו, וכדילפינן לי' מקרא דאך את דמכם אדרוש, ומאי אולמא המצוה המוטלת עליו מהאיסור לסכן את נפשו, ויעו"ש מה שכתב בזה. ועכ"פ קושיא זו הנ"ל אינו דוקא לענין למול בנו ולסכן את נפש הבן מפני מצוה שלו, כי בכל המצות יש להעיר למה צריכים דין פקוח נפש שלא לקיים מצוה במקום סכנה, ואין להאריך עוד.

סכנה, אמנם מצוה מגינה ומצלי, ולכן אע"ג שעפ"י דרך הטבע היו מיעוט שמתים ח"ו, אפ"ה ציוה הקדוש ברוך הוא למולו, כי מצוה מגינה ומצלי.

ואם כן, בתינוק שיש אצלו חשש סכנה ואתחזק מיעוט לפנינו, אין להוכיח מעיקר מצות מילה לומר נגד הכלל דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב, דהיא שאתחזק מיעוט לפנינו גרע טפי, ובודאי אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב.

- ג -

פרטי דיני מילה במקום פקוח נפש

עצמו.

ובשו"ת חבצלת השרון ח"א סי' ע"ג (ד"ה והנה) מכריע בזה, שבמקום שיש ודאי פקוח נפש אסור מן התורה לקיים את המצוה, ואפילו במקום חשש פקוח נפש, כשהוא חשש גדול של סכנת נפש, אסור מן התורה לעשותה. אבל במקום שהוא רק חשש קטן ומיעוט של פקוח נפש, נהי שהוא פטור מעשיית המצוה כי אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב, מכל מקום בזה אין איסור דאורייתא לעשותה, כי מן התורה רשאי לילך אחרי הרוב ולתלות שלא יסתכן בעשייתה, ויקבל שכר כאינו מצווה ועושה. אמנם מדרבנן אסור לעשותה ולסכן את עצמו בכל ספק פיקוח נפש אפילו בחשש מועט.

ובזה הוא מבאר מה שמצינו בגמ' ביבמות דף ע"א: ע"ב. שבני ישראל לא מלו במדבר כיון שלא נשבה להם רוח צפונית מחמת שהיו נזופים בעון העגל, והיה סכנה למול, ומכל מקום שבט לוי מלו את עצמן, כמו שכתב רש"י עה"ת בפ' ברכה על מאה"כ ובריתך ינצורו, ומקורו בספרי פ' בהעלותך, ולכאורה קשה דאם היה סכנה למול, למה שבט לוי מלו את עצמם. וכתב דלא היה אלא חשש מועט של סכנה, ונהי שהיו פטורין למול כי אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב, אמנם לא היה בזה איסור תורה, ובני לוי מלו את עצמן אע"ג שלא היו חייבים בדבר. ו

נפש, ועם כל זה מלין כל איש מישראל, וא"כ תקשה אמאי אין מלין התינוק במקום פקוח נפש.

ובחת"ס שם (ד"ה הנה) מיישב קושייתו וכתב דאע"ג דבגיטין דף נ"ז: דרשו בגמ' מאה"כ (תהלים מ"ד) כי עליך הורגנו כל היום, דקאי על מצות מילה שניתנה בשמיני, מכל מקום הרי עיינו ראות שאפי' אחד מאלף ישראלים אינו מת מחמת מילה, וצריך לומר דאע"ג שיש בזה חשש

מתו אחיו מחמת מילה ורוצה למול את עצמו / הבדל בין למול בעצמו בין ע"י אחרים / עשיית מצוה במקום שעל פי כללי רוב אין חשש סכנה / שבט לוי מלו את עצמן במדבר

- שו"ת חתם סופר, שו"ת כתב בפר, חבצלת השרון -

ד. בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' רמ"ה (ד"ה עיקר) מתבאר דלפי מה שכתב בשו"ע יו"ד סי' קנ"ז סעיף א' שאם רוצה אדם למסור נפשו על מצוה קלה, הרשות בידו, וקדוש יאמר לו, הוא הדין בערל שמתו אחיו מחמת מילה, אם הוא רוצה, רשאי למול את עצמו אע"פ שמסכן את חיו, ואע"ג שקרוב שימות מחמת חזקה שמתו אחיו מחמת מילה, מכל מקום רשאי בזה, ולא עוד אלא שקדוש יאמר לו במה שמוסר עצמו למיתה עבור מצות מילה.

ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סי' צ"א (אות ז') מביא דברי החת"ס, וכתב בכונת דבריו, דהיינו שהוא בעצמו רשאי לסכן בעצמו, ולכן דוקא הוא בעצמו ימול את עצמו, אבל איש אחר אינו רשאי למולו ולסכן את חיו.

אמנם בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' קי"ח (סד"ה ונחזור) תמה על דברי אביו החת"ס צ"ל, שהרי אפילו להסוברים דאדם רשאי להחמיר למסור נפשו על מצוה קלה זהו דוקא כשעכו"ם רוצים להעבירו על הדת, אבל במי שיש עליו חשש סכנה מחמת חולי, ודאי דאינו רשאי להחמיר על

השלמות והוספות

לבריות, לכן הוצרך רש"י לומר מדין פקוח נפש שדוחה כל התורה.

בני ישראל לא מלו במדבר / בטעם הדבר ששבט לוי מלו במדבר - שו"ת חתם סופר -

[א] בשו"ת חתם סופר או"ח סי' ר"ח (ד"ה וראיתי) מביא מי שמקשה דכיון שבמדבר מלו הלויים מ' שנה ולא נסתכנו, האיך הניח משה רבנו ע"ה שאר בני ישראל ולא זרם על המילה, הרי ראו שבני לוי מלו ולא נסתכנו, והיה לצוות גם לשאר ישראל שימולו.

וכתב בחת"ס שם, שזה ודאי כי למול וליצא מיד בדרך הוא סכנה לולד, שהרי מטעם זה לא מל משה רבנו את בנו בהיותם בדרך, כי סכנה הוא למול וליצא בדרך, ולכן במדבר כיון שלא ידעו עת נסיעתם, והיו מעותדים בכל רגע לנסיעה בנסוע הענן, לא היו יכולים למול, כי שמא מיד אחרי המילה יסע הענן. אמנם עם כל זאת, משעת יציאת מצרים עד שניזופו בעון העגל, כיון שהיה נושם להם רוח צפונית, היה זה תרופה לחבלת המילה, לכן מלו כולם, כדאי' ביבמות דף ע"ב, ולא חשש להליכת הדרך, ורק מנזיפה ואילך שלא נשב רוח צפונית וגם היו בדרך, אסורים היו למול עצמם.

אמנם אם כן נשאר הקושיא על הלויים האיך הניחם משה רבנו ע"ה למול ולסכן בניהם. ועל זה כתב, דהנה מה שכתוב בגמ' ביבמות שם שלא נשב רוח צפונית אין הכוונה שכל מ' שנה נשתנו סדרי בראשית ולא נשב רוח צפונית בכל העולם, כי אם כן הרי היה נס זה יותר מהעמדת השמש ליהושע בן נון יום תמים, אלא דבגמרא

קשה דאם מילה שלא בזמנה הוא בגדר תשלומין דיום השמיני, א"כ במי שאביו לא מל אותו, האיך חל עליו חיוב מילה לכשיגדל, הרי בהיותו קטן ביום השמיני לא היה מחוייב בעיקר המצוה, והאיך יתחייב בתשלומין, הרי הכלל הוא דחיוב תשלומין הוא רק במי שהיה מחוייב בעיקר המצוה, כדאי' בחגיגה דף ט'. דמי שהיה חיגר ביום ראשון של חג והיה פטור מן הראי, ונתפשט ביום שני, פטור מראי' להסוברים דשאר הימים הם תשלומין דראשון.

אמנם לפי הנ"ל מתיישב הטיב, שהרי באמת הקטן עצמו מחוייב במילה ביום השמיני, אלא שבקטנותו אביו חייב למולו בשליחותי, וכיון שהקטן עצמו חייב במילה, לכן יש עליו חיוב תשלומין לכשיגדל.

אילולי היתר דפקוח נפש היה מצות מוטלת דוחה לאו דרציחה

- שו"ת אבני נזר -

[ח] בשו"ת אבני נזר שם סי' שכ"ט (אות ו') מקשה ג"כ על דברי רש"י דמדוע צריך כלל לטעם דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, תיפוק לי' שאם ימול התינוק וימות, הרי עובר על לא תרצח.

וכתב בזה דבר חידוש, ד"ל דמילה בזמנה כשם שדוחה את השבת אע"ג שהוא חיוב סקילה, היה מקום לומר שכמו כן ידחה גם לאו דלא תרצח, ולא עוד, אלא שאם ימול ואח"כ ימות הרי מצות מילה מתקיימת עכשיו, ולא דלא תרצח יעבור רק אח"כ כשימות, והיה מקום לומר שהמצוה ידחה לא דרציחה. ואע"ג דלאו דלא תרצח הוא רע גם לבריות, מכל מקום הלא מצות מילה הוא תיקון התינוק, ונמצא שזה טוב

**עבר ומל תינוק בשבת במקום חשש סכנה חילל את השבת /
אם נחשב שלא קיים מצות מילה בשמיני**

- שו"ת עונג יו"ט -

ה. בשו"ת עונג יום טוב סימן מ"א העלה דמי שעבר ומל תינוק שלא היה ראוי למולו מפני הסכנה, אם עבר ומל אותו בשבת, הרי הוא מחלל את השבת.

והוא מוכיח כן מדברי הגמ' ביבמות דף ס"ד: בעובדא שהיה אצל רבי יוחנן ביום הכפורים שחל להיות בשבת, בתינוק שמתו שני אחים מחמת מילה, וצוה רבי יוחנן למול את השלישי, ואמר ליה אביי לרבי יוחנן שהוא מתיר בזה איסורא וסכנתא, ופירש רש"י (ד"ה איסורא) שאם נתחזקה בשני פעמים, והשלישי כבר ניתן לדחות ממנה, הרי זו מילה שלא בזמנה ואינה דוחה את השבת. ומבואר דבמל כשלא היה מחוייב למול מחמת ספק פקוח נפש נחשב כמחלל את השבת, דכיון דהתורה פטרנו מלמול אין כאן מצוה כלל, והוי מילה שלא בזמנה, וחילל שבת. ז

והוא מבאר דמה שכתב רש"י שהוא מילה שלא בזמנה, היינו לומר דאע"ג שאם ימול יתקיים בזה עיקר מצות מילה, דאין לומר דכיון שלא

היה לו למול מפני הסכנה, יחשב כמי שלא מל כלל, שהרי מכל מקום הוא מהול, מכל מקום זה דומה למילה שלא בזמנה, דלגבי זמן המצוה נחשב כמו שמל אותו בשבת שלא בזמנו, דדוקא על עיקר המילה נאמר שהוא מהול לפנינו, אבל לענין זמן המילה דומה כאילו לא קיים מצות מילה בזמנה, ונחשב כמל מילה שלא בזמנה בשבת וחילל את השבת.

ובסוף דבריו (ד"ה שוב) כתב דיש לומר שנחשב שקיים מצות מילה בזמנה, ואפילו הכי נחשב שחילל את השבת, דכיון שלכתחילה לא ה' לו למול, הרי זה נחשב חילול שבת אע"ג שקיים מצות מילה בזמנה.

והוא מסתייע לסברא זו מדברי התוס' בכתובות דף כ"ג. (ד"ה עידי) דמוכח מדבריהם שחלל שעבד עבודה בשבת ולא נודע לו שהוא חלל, אע"ג דבדיעבד עבודתו כשרה, וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ו מהל' ביאת מקדש הלכה ו' זכהן שעבד ונבדק ונמצא חלל עבודתו כשירה לשעבר, שנאמר ברח"ל ופועל ידיו תרצה אף חולין שבו תרצה, מכל מקום נקרא חילול שבת, הואיל והוא חלל ואין לו להקריב, ולא ניתנה שבת לדחות אצלו, והכי נמי אע"ג שקיים מצות מילה ומילה דוחה שבת, אפ"ה הואיל שלא היה לו למול מפני הסכנה, לכן נחשב מחלל את השבת.

השלמות והוספות

חולה שלא היה רשאי לאכול מצה, ואכל, ואח"כ נתרפא, אם צריך לחזור ולאכול

- שו"ת עונג יו"ט -

ז. בשו"ת עונג יו"ט שם דן לגבי חולה שיש בו סכנה שבלייל פסח אמרו הרופאים שאם יאכל מצה יסתכן, והוא מרוב חביבות המצוה לא שמע לקולם, ואכל כזית מצה, ולשעה או שתיים נתרפא וסר החולי מעליו עד שאמרו שרשאי לאכול כזית מצה, דיש לעיין אם יצא ידי חובת מצה באכילה שאכל בעת שה' מסוכן ולא היה רשאי לאכול, דיש לומר דכיון שה' פטור אז מלאכול לא יצא בזה ידי חובתו. ויש לדמותו לאדם שהוא עתים חלים ועתים שוטה ואכל מצה בעת שטותו ונעשה חלים דלא יצא באכילת שטותו כדא"ל בר"ה דף כ"ח. דכפאוהו ואכל מצה דלא יצא.

ולזה הוא מסתייע מדברי הגמ' ביבמות שם דמוכח דמצוה שאין לעשותה משום סכנה, ועבר ועשה, דינו כמי שלא עשה המצוה, ונחשב כאילו חלל את השבת שלא לצורך מצוה. והכי נמי לגבי אכילת מצה דומה כמי שלא אכל מצה, וצריך לחזור ולאכול.

אמנם בסוף דבריו (ד"ה ומ"מ) מצדד דאין הכרח לזה, דיש לומר דאם אכל מצה ונתרפא, הרי נתברר שעשיית המצוה לא הזיק לו, בזה יצא ידי חובתו, כי אז נאמר שהרופא טעה בדבר, או שנעשה לו נס ונתרחמו עליו מן השמים שלא יזיקנו קיום המצוה, ויצא ידי חובתו, וכמו כן לענין מילה בשבת, אם ימול ולא יזיקנו אה"נ שקיים המצוה ולא חילל את השבת, ומה שאמר אביי לרבי יוחנן קא שרית איסורא וסכנתא, היה כוונתו כי אם ימות הילד ע"י המילה, הרי יתברר שהמילה הזיקתו ומת, אז עבר על סכנה ועל חילול שבת ולא קיים את המצוה, אבל אם יתברר שהמצוה לא הזיקתו, יש לומר דעשה מצוה בזה ולא חילל את השבת.

מדויק הלשון דאמר לא נשב 'להם' רוח צפונית, והיינו שדוקא להם לא נשב. והוא מבאר דהנה רוח צפונית המנשב בעולם מרפא אפילו השוכבים בבית הנבנה מאבני שיש, כי נכנס בין בתרי הנקבים, אמנם לכנוס בין בתרי ענני כבוד שהיו מלובטים ומדובקים זה בזה אדוק היטב כדי שלא יתפזרו ענני כבוד, עפ"י טבע עוצם אדיקותם לא היה אפשר לרוח צפונית לכנוס ביניהם אם לא יתפרדו זה מזה, ומכל מקום כל זמן שלא היו נזופים נעשה להם נס, ונשב להם דייקא רוח צפונית, ונכנס בחדרי משכבי הילדים הנימולים, ונס זה נעשה למחנה ליום כל מ' שנה והיו מחוייבים למול, אבל ישראל שהיו נזופים לא נעשה להם נס להכניס רוח צפונית בין הבתרים, לכן מדינא היו אסורים למול בניהם, עכ"ד שם.

ובענין זה ראוי לציין עוד לחידושי הלכה ואגדה חתם סופר (הנדפס בסוף ספר שו"ת מוצל מאש) ושם מובא שהחת"ס אמר כנ"ל בשיעור חומש רש"י בעש"ק פ' בהעלותך דלכן לא מלו ישראל במדבר כיון שלא היו יודעים מתי יעלה הענן ויסעו, והיה זה סכנה לילך בדרך אחרי המילה. והקשה אחד מהתלמידים (בשם מרדכי ברודא ז"ל) שהרי עכ"פ כל שבעת ימי הסגר מרים היו יודעין שלא יסעו משם, וא"כ הרי היו יכולים למול בשבוע זו. והחת"ס לא ידע להשיב על זה.

וענה אחד מן התלמידים (והוא הגה"ק רבי נפתלי סופר זצ"ל) שיתכן שיום ראשון של הסגר מרים התחיל ביום רביעי בשבוע, והרי במג"א ס' של"א סק"ט מביא מי שסובר דמילה שלא בזמנה אין מלין מיום ד' עד השבת, כדי שלא יצרכו לדחות שבת מפני הסכנה, ואחרי השבת כבר לא היה להם ג' ימים שלמים אחרי המילה, ולכן לא היו יכולים למול, כי היה הכל מילה שלא בזמנה.

וכתב שם, שהחת"ס נהנה מאוד מתירוץ זה, ולא עוד אלא שמיד עשה חשבון בדבר, ועלה לו שבאמת היה כן שתחילת ימי הסגר חל ביום הרביעי בשבוע.

השעה 8:00 בבוקר והנה החדשות התורניות:

הזדמנות היסטורית שלא היתה:

להבין ולהנות מדברי ה'שאגת אריה' גם באמצע יום העבודה!

כזאת לא היתה בישראל מאז ומקדם, כשנימים מקדם בכדי להבין את דברי רבותינו הראשונים האחרונים היה עלינו לעסוק במשך שעות על גבי שעות, וגם אז כולי האי ואולי כך נוצר מצב בו האנשים העמלים לפרנסתם, או לחילופין גם אכזבים אשר כל עסקם היה כלימוד ענין אחד, לא היה להם שמץ וידיעה בנושאים אחרים.

וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

אחרים, וגם כאשר נתחדשו המגמות, ולומדים הכירו חלקים נבחרים בש"ס, הרי שנושאים רבים ודברי ראשונים ואחרונים נשארו חתומים וחתם בתוך חתם.

וכעת בהגלות נגלות עלינו אור "להתוודע" בו יוכל הלומד להתענג ולהתודע בשיעורים קצרים לאור נושאים מעגונים מידי יום ביומו בשמיעה ובקריאה

מה יתן לי "להתוודע" לחיים?

שאלות שיטן שבועיים

מבחנים בסגנון אמריקאי לשיטת הלומד לחמן יעמדו לימים רבים

שאלת מיוחד שאל את הרב

מנויי המערכת נהגים משל'ת פורה ובהיר עם רבני המערכת

שיעור יומי מוקלט ומתעד

שיעור עיוני בנושא מרכזי ב-25/10 דק' לבחירה ע"י מנ"ש מפורסמים במגוון שפות

שיעור יומי בדיוור ישיר

שיעור כן 4 עמודים בנושא עיוני על הדף בעריכה בהירה

להצטרפות ומנויים: 02-990-40-01

נעמט דעם דף היומי צום קומענדיגן שטאפל...

שמועסט עס אויס!

מיט "להתוודע" וועט איר שפירן א גאר אנדערע טעם אין לימוד דף היומי. איר וועט זיך באקענען מיט פארשידענע נושאים, און האבן א געשמאק אין לעבן. איר וועט האבן די געלעגנהייט צו רעדן דערפון צו אנדערע, ענטפערן אויף חזרה שאלה-בויגנס, און דברי תורה וועלן זיין "מחודדין בפוך".

ווערט א מעמבער היינט, בלויז \$4 א חודש

44.203.5193544

www.lehisvada.com

להתוודע
מחמדי התורה בש"ס

יעדן טאג א פרישע נושא • שיעור יומי דורך בארימטע מגי"ש • הערליכע גליון • שאל את הרב • פראגע בויגן

